

DƏNİZ

“Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin qəzeti

Birinci altı ayda iqtisadi göstəricilərimiz də çox müsbətdir-iqtisadiyyat 2,1 faiz artmışdır. Bəlkə də əvvəlki dövrlərlə müqayisədə bu, o qədər də böyük rəqəm deyildir. Ancaq bu gün dünyada, bölgədə və Avropada yaşanan iqtisadi çətinliklər fonunda hesab edirəm ki, bu, çox gözəl

göstəricidir. Ən sevindirici hal ondan ibarətdir ki, - mən bunu sevinc hissi ilə qeyd edirəm, - son illər ərzində qeyri-neft sektorumuz uğurla artır və qeyri-neft sektorumuzda inkişaf 7 faiz səviyyəsindədir. Bu da əlbəttə ki, dediyim məsələlərin nəticəsidir. Çünki əgər biz vaxtilə neft kapitalını insan kapitalına,

infrastruktur layihələrinə yönəltməsəydik, bu gün qeyri-neft sektorumuz bu qədər arta bilməzdi. Bəlkə də tənəzzülə uğrayardı və onda biz ancaq neft amilindən asılı ola bilərdik. Gələcək illərdə ayrılan vəsait və aparılan islahatlar qeyri-neft sektorunun daha da böyük çəkiyə malik olmasına gətirib çıxara bilər.

İnflyasiya Azərbaycan- da nəinki birrəqəmlidir, hətta 1,6 faiz təşkil edir. Bu, çox gözəl göstəricidir. Xüsusilə nəzərə alsaq ki, ölkəmizə bu qədər həm daxili, həm xarici investisiyalar qoyulur, maaşlar, pensiyalar ildən-ilə qaldırılır, sovet vaxtından qalmış əmanətlər kompensasiya şəklində, MDB-də ən böyük əmsalla, ən qısa müddət ərzində insanlara qaytarılmışdır - bütün bu amillərə baxmayaraq, inflasiya cəmi 1,6 faizdir.

Əhalinin pul gəlirləri isə 4,7 faiz artıb, yəni inflasiyanı 3 dəfə üstələyir. İstənilən ölkə üçün bu, ən arzu olunan balansdır. Ona görə bu amillər, iqtisadiyyatımızın əsas göstəriciləri bizə ümid verir deyək ki, biz bu templəri ilin sonuna qədər saxlayacağıq. Ümid edirəm belə də olacaqdır, ümumi daxili məhsul daha da artacaqdır...

Ölkəmizin maliyyə vəziyyəti çox sabitdir. Mən dəfələrlə demişəm, bizim iqtisadi və maliyyə vəziyyətimiz müstəqilliyimizi şərtləndirən əsas amillərdən biridir. Azərbaycan böyük maliyyə resurslarına malikdir. Bu resursları biz özümüz yaratmışıq, bizə heç kim kömək etməmişdir. Azərbaycan xalqının istedadı və düşünülmüş siyasəti nəticəsində bunu əldə etmişik. Bu gün dünya miqyasında adambaşına düşən valyuta ehtiyatları-

na görə, hesab edirəm ki, Azərbaycan aparıcı, yəni, ən qabaqcıl yerlərdədir. Bizim 54 milyarddan çox valyuta ehtiyatlarımız var. Bu da bizə inam, əminlik verir, imkan verir ki, bundan sonra da böyük infrastruktur və sosial layihələrimizi icra edək.

Bunu da xüsusilə qeyd etməliyəm ki, biz bu vəsaitdən çox qənaətlə istifadə edirik, ən vacib olan sahələrə yönəldirik. Eyni zamanda, ölkə daxilində dövlət tərəfindən qoyulan investisiyaların artırılmasına da imkan verməməliyik. Çünki bu, xoşagəlməz hallara gətirib çıxara, inflasiyanı sürətləndirə bilər və buna ehtiyac yoxdur. Biz növbəti illərdə bu templə inkişaf etsək, hesab edirəm ki, kifayətdir.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

MÜKAFATLAR SAHİBLƏRİNƏ TƏQDİM EDİLDİ

Hər mükafatın öz sevinci var. Amma mükafat təkcə sevinc demək deyil ki! Mükafat həm də inamdır, etimaddır, məsuliyyətdir. Etimadı isə ən azı doğrultmaq lazımdır.

Çətin peşə sahibi olan dənizçilər işləməyi həmişə bacarıblar. Fədakar əməkləri ilə ölkənin tərəqqisinə layiqli töhfələrini veriblər. İnsafən, heç vaxt diqqətdən də kənarda qalmayıblar. Hələ ümummilli liderimiz Heydər Əliyev ölkəyə rəhbərlik etdiyi illərdə dəniz nəqliyyatı sahəsində çalışanların əməyi həmişə layiqincə qiymətləndirilirdi. Ulu öndərin siyasətini yaradıcılıqla davam etdirən möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyev də dənizçilərə diqqət və qayğısını əsirgəmir, müstəqil Azərbaycanımızın iqtisadi qüdrətinin artırılması naminə gördükləri işləri yüksək dəyərləndirir. Dövlət başçımızın elə bu yaxınlarda 18 dəniz nəqliyyatı işçisinin “Tərəqqi” medalı, 3 nəfərin “Azərbaycanın Əməkdar mühəndisi” fəxri adına layiq görülməsi barədə sərəncamları da dediklərimizi bir daha təsdiqləyir.

Bu günlərdə “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətində mükafatların təqdimat mərasimi keçirildi.

Mərasimdə çıxış edən “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” QSC-nin sədri Rauf Vəliyev bildirdi ki, Cəmiyyət yaranandan kollektivin həyatında yaddaqalan günlər az olmayıb. Dövlət başçısının 19 iyun 2014-cü il tarixli Sərəncamı ilə “Dənizçi günü”nün təsis edilməsinin sevincini birgə yaşadıq. İyunun 25-də isə ilk dəfə “Dənizçi günü”nü böyük təntənə ilə qeyd etdik. Həmin gün möhtərəm Prezidentimiz cənab İlham Əliyevin bir qrup dəniz nəqliyyatı işçisinin tə-

tif edilməsi ilə bağlı sərəncamları isə sevincimizə sevinc qatdı. Bu sərəncamlarla “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin 14 işçisi “Tərəqqi” medalına, 2 nəfər isə “Azərbaycanın Əməkdar mühəndisi” fəxri adına layiq görülmüşdür.

Ölkə başçısının 25 iyun 2014-ci tarixli sərəncamlarını bütün dəniz nəqliyyatı işçilərinin əməyinə verilən yüksək qiymət kimi dəyərləndirən “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin sədri Rauf Vəliyev çoxminli dənizçilər

kollektivi adından bir daha möhtərəm Prezidentimizə minnətdarlığımı bildirdi, yüksək etimada sanballı əmək nailiyyətləri ilə cavab verəcəklərinə əminliyini ifadə etdi. Sonra R. Vəliyev təltif olunanları təbrik etdi və yüksək mükafatları sürəklilə alqışlar altında sahiblərinə təqdim etdi.

“Mühəndis Balarza Məmmədov” gəmisinin kapitanı Rəşid Abbasov, “V. Cəfərov” gəmisinin baş mexaniki Sabir Atayev, “Prezident Heydər Əliyev” gəmisinin kapitanı Kamran İbrahimov, “Şirvan” gəmisinin

(Davamı 2-ci səhifədə)

MİNNƏTDARLIQ

ÇALIŞACAĞAM KI, YÜKSƏK ETİMADI ƏMƏLİ İŞİMLƏ DOĞRULDUM

Düzü, heç vaxt mükafat xətrinə işləməmişəm və nə vaxtsa yüksək mükafata layiq görülməyim də xəyalıma gəlməyib.

Dövlət başçımız möhtərəm İlham Əliyevin bir qrup dəniz nəqliyyatı işçisinin “Tərəqqi” medalı ilə təltif olunması ilə bağlı 25 iyun 2014-cü il tarixli Sərəncamı mənim üçün gözəlnilməz olduğu qədər də sevindirici idi. Axı təltif olunanlar arasında mən də varam.

Keçirdiyim hissləri sözlə ifadə etmək çətinidir. Bu yüksək etimada görə ən əvvəl dənizçilərə diqqət və qayğısını heç vaxt əsirgəməyən möhtərəm Prezidentimizə minnətdaram. Məni mükafata təqdim etdiyi üçün “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin sədri Rauf Vəliyevə dərin təşəkkürümü bildirirəm. Bu mükafat mənə təkcə sevinc bəxş etməyib, həm də daha yaxşı işləməyə ruhlandırıb. Çalışacağam ki, yüksək etimadı əməli işimlə doğruldum.

Siyasət ƏLİYEV,
“AXDG” QSC Texniki
şöbəsinin rəisi

(Əvvəli 1-ci səhifədə)

kapitanı Xotkar Məmmədov, "Professor Gül" gəmi-bərəsinin baş mexaniki Tapdıq Tapdıqov, "Bibiheybət" Gəmi Təmiri Zavodu İstehsalat şöbəsinin rəisi İl-

MÜKAFATLAR SAHİBLƏRİNƏ TƏQDİM EDİLDİ

ham Cavadov, Xəzər Dəniz Neft Donanması Personalın idarəedilməsi və əmək haqqı şöbəsinin rəisi Seyfulla Əliyev, "AXDG" QSC İşlər idarəsinin rəisi Samir Abdullayev, Texniki şöbənin rəisi Siyasət Əliyev, Donanmanın texniki is-

tismar departamentinin reis müavini Şamil Novruzov, Donanmanın işinin planlaşdırılması və təhlili qrupunun mütəxəssisi Nikolay Trişev, 1 saylı poliklinikasının baş həkimi Təranə Nurəlibəyova, "Zığ" Gəmi Təmiri Zavodunun gəmi gövdə təmirçisi Niyaz Səfərov, Azərbaycan Dövlət Dəniz Akademiyası "Dəniz texnikası və texnologiyası" fakültəsinin dekani Zahid Şərifova "Tərəqqi" medalları, "AXDG" QSC Donanmanın texniki-istismar departamentinin rəisi Balakəşi Səfərov və Dəniz Nəqliyyatı Donanmasının baş mühəndisi Şahid Orucova "Azərbaycanın Əməkdar mühəndisi" fəxri adın döş nişanları və vəsiqələri təqdim olundu.

"Azərbaycanın Əməkdar mühəndisi" fəxri adına layiq görüldüyünə görə həm

dövlət başçısına, həm də onu bu yüksək ada təqdim edən "Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin sədri Rauf Vəliyevə dərin minnətdarlığını bildirən Dəniz Nəqliyyatı Donanmasının baş mühəndisi Şahid Orucov dedi:

- Möhtərəm prezidentimizin diqqət və qayğısı bizi hədsiz sevindirməklə yanaşı, daha yaxşı işləməyə sövq edir. İnsanın əməyi yüksək qiymətləndirilən cəmiyyətdə isə tərəqqi, inkişaf şübhəsizdir.

Digər çıxış edənlər də dövlət başçısına dərin minnətdarlıqlarını ifadə etdilər və bu etimadı daha sanballı əmək nailiyyətləri ilə doğruldacaqlarına söz verdilər.

Rasif TAHİROV

BAYRAĞIMDA AY-ULDUZ

Dünyanın hansı güşəsində yaşamasından asılı olmayaraq, hər bir azərbaycanlı üçün müstəqil Azərbaycan Respublikasının üçrəngli dövlət bayrağı fəxr-fəxarət mənbəyidir. Dövlət bayrağı üzərindəki rənglərin, aypara və ulduzun özündə nə kimi mənalara gizlətdiyi, tarixin hansı dərinliklərinə gedib çıxdığı və nəhayət, nə üçün seçildiyi hər kəs üçün maraqlıdır. Bayrağımızda mavi rəngin türkçülü-yü, qırmızı rəngin müasirliyi, yaşıl rəngin isə İslamı ifadə etdiyi hər kəsə birmənalı olaraq aydındır. Bəs Azərbaycan bayrağı üzərində həkk olunan aypara və səkkizguşəli ulduzun mənası nədir?

Əvvəla, onu bildirik ki, aypara və ulduzun mənalara haqqında müxtəlif fikirlər yürüdülməkdədir. Bəzi tədqiqatçılar siyasi və ideoloji baxımdan ay-ulduzu xristianların ümumilikdə istifadə etdikləri xaç işarəsinə, yəhudilərin "Davud ulduzu" adlandırdıqları altıguşəli ulduz rəmzinə, çinlilərin dini-fəlsəfi baxış atributu sayılan yin və yang işarəsinə qarşı müsəlmanların alternativ olaraq götürdüklerini və bundan birləşdirici emblem kimi istifadə etdiklərini düşünürlər. Tarixən Roma papasının çağırışı ilə Şərqi, xüsusilə İslam dünyasına qarşı xaç yürüşlərinin təşkil edilməsi, Yaxın və Orta Şərqi torpaqlarını ələ keçirmə cəhdləri hər kəsə məlumdur. Hətta, müqəddəs şəhər sayılan Qüdsün tutulması və əhalinin qılıncdan keçirilməsi, ətrafda mövcud olan müsəlman inanclı dövlətləri yad qüvvələrə qarşı mübarizəyə sövq edirdi. Səlcuq türklərinin, Misir Əyyubi hökmdarlarının xristianları bu torpaqlardan vurub çıxarma cəhdləri uğurla nəticələnirdi. Və yenidən təşkil edilən

xaç yürüşləri qarşısında dayanan müsəlman orduları, təbii ki, bayraqlarında aypara və ulduzun əksi olan nişanlardan istifadə edirdilər. Bu baxımdan ideoloji mahiyyət sərindən ayparanın istər səlcuqların, istər Əyyubilərin, istərsə də sonradan Osmanlıların Avropaya qarşı birləşdirici nişan olaraq istifadə etdikləri anlaşılır və tədqiqatçıların siyasi mənada iddiasını qəbul etmək olar. Bəs niyə aypara və ya birlikdə ay-ulduz? Axı bu seçimin həm ideoloji, həm də tarixi-fəlsəfi izahı olmalıdır.

Belə ki, ayparanın tarixi izahı barədə də bir çox versiya mövcuddur. Amma bunların arasında fərziyyə xarakterli, eyni zamanda reallığa olduca yaxın iddialar da öz əksini tapmaqdadır.

Əslində tarixi baxımdan Ay və Günəşi simvolizə edən aypara və ulduzun istifadəsi antik dövrlərə gedib çıxır. Bəzi tədqiqatçılar bu simgələrin bizanslılar tərəfindən istifadə olunduğunu iddia edirlər. Lakin təkcə Azərbaycan xalqının ən qədim tarixinə nəzər salsaq, gö-

rək ki, burada yaşayan toplum bu atributlarla çoxdan tanışdır. Elə Qobustan qayaüstü rəsmlərinə nəzər salsaq, orada insanların, vəhşi heyvanların daşlar üzərinə çəkilmiş şəkilləri ilə yanaşı, bir neçə yerdə Günəş şəkillərinə də rast gələrik. Ən maraqlı məqam ondan ibarətdir ki, tarixi bir neçə yüz minilliyə gedib çıxan bu qədim yaşayış məskəninə səkkizguşəli ulduz və ya Günəş rəsmlərinə rast gəlinir. Bu da öz növbəsində səkkizguşəli ulduzun beşguşəli ulduzdan da qədim olduğunu, bunun bir

ilahi-mənəvi mənalara malik olduğunu deməyə əsas verir. Çünki Qobustanda bu rəsmlərin çəkildiyi zamanlarda nə Misir, Hindistan, Çin, Mesopotamiya, nə də Xristian, İslam sivilizasiyası adlanan mədəni inkişaf dövrləri mövcud deyildi. Təkcə Qobustandakı səkkizguşəli ay-ulduz şəkillərini qeyd etməklə, Azərbaycanın bu simgələrin yarandığı ilk ərazi statusu almaq üçün yetərinə ciddi iddia irəli sürmək mümkündür.

Bundan əlavə, Azərbaycan ərazisində yaranmış ən qədim dövlətlərin tarixinə, inanclarına nəzər salsaq, oxşar faktlara rast gələ bilirik. Məsələn, bildiyimiz kimi, bir çox tarixçilərin yanlış olaraq fars dövləti kimi qələmə verdiyi Midiya dövləti, əslində, farsların yaratdığı imperiya idi. Bu imperiyada sonradan ozan adlandırdığımız ulu ağsaqqallarımız hesab edilən qamlar əsas fikir və ideya daşıyıcıları sayılır və dövlətin idarə edilməsində müstəsna rol oynayırdılar. Midiya və Maday bir çox sanballı tarixçilər tərəfindən türk əsilli dövlət olduğu iddia edilmiş və çox maraqlı elmi arqumentlər irəli sürülmüşdür. Midiyanın idarə edilməsində xüsusi rol oynayan maqlar və ya qamlar dərindən elmi və fəlsəfi biliklərə, qədim yunan filosofu Pifaqorun da qeyd etdiyi kimi, qeyri-adi bacarıqlara sahib olmuşlar. Arxeoloji qazıntılar nəticəsində üzərində Midiya maqlarının ayparanın səkkizguşəli ulduzla birgə təsvir olunduğu saxsı qablar aşkar edilmişdir. Niyə məhz aypara və səkkizguşəli ulduz? Şübhəsiz, bu, bir daha aypara və ulduzun sırf bir sıra Şərqi xalqlarının, xüsusilə Azərbaycan türklərinin dini-fəlsəfi dünyagörüşünü, inanc sistemini

əks etdirən bir rəmz olduğunu təsdiqləyir. Və Aypara və ulduzun nəinki, İslamdan və Xristianlıqdan, eyni zamanda Bizansdan və ondan öncəki qədim yunan-Roma mədəniyyətlərindən gəlmədiyini açıq-aşkar görünür.

Aypara və ulduzun Türk xalqlarının dini-fəlsəfi dünyagörüşündə mühüm yeri vardır. Bunun əyani şahidi olmaq üçün arxeoloji qazıntılar nəticəsində tapılmış qədim türk dövlətlərinə məxsus pul və nişan sikkələrinə baxmaq kifayətdir. 1890-cı ildə qədim türklərin bir qolu olan Göytürklər, Uygurlar və Türklərə məxsus sikkələrin üzərində araşdırmalar aparmış Edmond Drouin bir çox məqamlara aydınlıq gətirmiş və öz araşdırmalarını "Turan sikkələri" adlandırmışdır. Tədqiqatçı Otto Donnerin Yenisey vadisində tapdığı və Minusink muzeyində mühafizə edilən üzərində yazılar olan və arxa üzərində isə runik hərfli mətn çizilən Çin sikkəsi haqqında araşdırmalarını incələmişdir. Lakin o vaxt hələ Vilhelm Thomson tərəfindən Göytürk əlifbası oxunmadığından Drouin ilə Doner bu sikkələrin arxa yazısı barədə bir fikir bildirməmişdilər. Sonradan Göytürk sikkələrinin üz və arxa tərəflərində uyğun hərfli ilə türkçe yazılı xaçın sikkələri tapılır. Özbəkistan, Qırğızistan və Tacikistanda aparılan arxeoloji qazıntılarda tapılan Göytürklərə aid Ay-uldumlu sikkə pullar türk tarixində Orxan yazıları qədər önəmli bir kəşf kimi qiymətləndirildi.

Sikkələrdən bir çoxunda ortada xaçın qabartması və kənarlarda üç Ay-ulduz olduğu təsdiqləndi.

(Davamı 3-cü səhifədə)

Bortda ad

XATİRƏLƏRDƏ YAŞAYAN İNSAN

XX əsrin 80-90-cı illərindən elm sahəsində öz parlaq istedadı ilə tanınan görkəmli ictimai-siyasi xadim, alim Tofiq İsmayılovun mənalı ömür yolu gənclərimizə örnəkdir.

1990-cı ilin qanlı "20 Yanvar" hadisələrindən sonra keçmiş SSRİ xalq deputatları qurultayında xalqımızın vətənpərvər oğlu Tofiq İsmayılov cəsarətlə tribunaya qalxaraq 20 Yanvarda Bakıda baş vermiş qanlı cinayətin baiskarlarını lənətlədi və həmin bu qırğında həlak olmuş günahsız insanların xatirəsini yad etmək üçün ayağa qalxmağı təkidlə tələb etdi. Bütün deputatların, qurultayın Rəyasət Heyətinin ayağa qalxdığını gören M.S.Qorbaçov da ayağa qalxmağa, günahsız şəhidləri-

Akademik T.K.İsmayılov elmi və məxsusi cihazqayırma sahəsində məşhur alim idi.

Görkəmli alimin fəaliyyətində astrofizika, elmi tətbiqi cihazqayırma problemləri sahəsində irəli sürdüyü elmi mülahizələr əhəmiyyətli yer tutmuşdu. Onun rəhbərliyi və şəxsi iştirakı ilə hazırlanmış "PS-17 BK" və "Pulsar X-1" rentgen teleskopları böyük müvəffəqiyyətlə "Salyut Soyuz-T-11", "Mir" orbital stansiyalarında fəaliyyət göstərmişdi. "Pulsar X-1" ifrat ulduzunun kəşfində iştirak etmiş, həmçinin "PS-17 BK" (vertolyot variantında) Çernobil AES rayonunda radiasiya vəziyyətinin müəyyənəndirilməsində geniş istifadə olunmuşdur.

Akademik T.İsmayılov özünün strukturuna və fəaliyyət is-

demiyası kosmik vasitələrlə təbii sərvətlərin öyrənilməsi bürosunun, SSRİ Baş Kosmik İdarəsinin elmi-texniki Şurasının, SSRİ Elmlər Akademiyası Elmi Şurasının və Dövlət Elm və Texnika Komitəsinin üzvü, Azərbaycan Respublikası Kosmonavtika Federasiyasının sədri olmuşdur.

Ümummilli lider Heydər Əliyev hər zaman elm adamlarına diqqət və qayğı göstərmiş və Tofiq İsmayılovun xidmətləri də layiqincə qiymətləndirilmişdir.

Son dərəcə məsuliyyətli və öz işinə tələbkər olan Tofiq İsmayılov xidmətlərinə görə "Qırmızı Əmək Bayrağı" ordeninə, "Əməkə rəşadət" medalına, elm və texnika sahəsində

mizin ruhunu yad etməyə məcbur oldu...

Tofiq Kazım oğlu İsmayılov 1933-cü il iyunun 21-də Bakıda anadan olmuşdur. 1941-ci ilin qanlı-qadali illərində orta məktəbə getmiş və 1951-ci ildə orta məktəbi bitirərək Moskva Elektrotexnika İnstitutuna daxil olmuşdur.

1956-cı ildə ali məktəbi bitirdikdən sonra Moskva şəhərinin aparıcı müəssisələrində işləmiş, sonralar aspiranturaya daxil olmuş və oranı müvəffəqiyyətlə bitirmişdir.

Tofiq İsmayılov 1966-cı ildə doğma Bakıya qayıtmış və Azərbaycan Politexnik İnstitutunda dosent vəzifəsində çalışmışdır.

Tofiq müəllim 1967-ci ildən 1985-ci ilədək Azərbaycan Respublikası Elmlər Akademiyasının Fizika İnstitutunda baş mühəndis, şöbə müdiri, "Xəzər" elmi mərkəzinin direktoru, Kosmik Tədqiqatlar Elm İstehsalat Birliyinin baş direktoru vəzifələrində işləmişdir.

1985-ci ildən keçmiş SSRİ Baş Kosmos İdarəsi Elm İstehsalat Birliyinin baş direktoru və baş konstrukturu olmuşdu.

T.İsmayılov doktorluq işini uğurla müdafiə edərək texnika elmləri doktoru adına layiq görülmüş, Beynəlxalq Mühəndislik Akademiyasının həqiqi üzvü (akademik) seçilmişdi.

tiqamətinə görə ölkəmizdə yeganə olan təbii sərvətlərin kosmik tədqiqatları institutunun və kosmik tədqiqatlar EİB-nin yaradıcısı və rəhbəri olub.

Aerokosmik təbiətşünaslıq sahəsində nəhəng elmi mərkəz kimi qurumlar indi də fəaliyyətlərini davam etdirirlər.

T.İsmayılov elmi fəaliyyətlə yanaşı, pedaqoji sahədə yorulmadan çalışmışdı. O, Azərbaycan Neft Kimya İnstitutunun (indiki ADNA) informasiya ölçü texniki kafedrasının professoru idi.

İki yüzdən çox elmi işlərin müəllifi idi ki, onlardan da doxsanı ixtiradır. Onun rəhbərliyi ilə 3 doktorluq, 12 elmlər namizədi dissertasiyaları müdafiə edilmişdi.

1989-cu ildən SSRİ Xalq deputatı, SSRİ Ali Soveti Rəyasət Heyətinin, Sov. İKP MK və Azərbaycan KP MK-nın üzvü olmuşdur.

Beynəlxalq elmi texniki "Məsafədən duyma üzrə xülasə jurnalı"nın (Vaşinqton), "Kosmik Tədqiqatlar EİB-nin məlumatları" dövrü nəşrin redaktoru, Azərbaycan Respublikası Elmlər Akademiyasının xəbərlərinin (fizika, texniki və riyazi elmlər üzrə) redaksiya kollegiyasının üzvü, həmçinin Beynəlxalq Astronomik İttifaqının, SSRİ Elmlər Akademiyası Astrosovetinin, SSRİ Elmlər Aka-

Azərbaycanın Dövlət mükafatına layiq görülmüşdü.

K.Sialkovski, S.Korolyov və Y.Qaqarın adına fəxri medallarla təltif edilmişdi.

Ömür-gün yoldaşı Lalə İsmayılova: "Tofiq son dərəcə qayğıkeş, mehriban insan idi. O, uşaqları necə sevirdisə, işlədiyi kollektivi də o qədər sevirdi. Doğma torpağımızı, vətənimizi canından çox istəyirdi".

Tofiq İsmayılov 1991-ci ilin sentyabrında Azərbaycan Respublikasının ilk Dövlət Katibi vəzifəsinə təyin edilmişdi. Ömrünün sonuna qədər öz işinə son dərəcə məsuliyyətli olan Tofiq müəllim əsl vətənpərvər, xalqını, torpağını, vətəninə sevən ziyalılarımızdan idi.

1991-ci il noyabr ayının 20-də Azərbaycan Respublikasının Dövlət Katibi Tofiq İsmayılov Qarabağın Qarakənd kəndi üzərində "Mİ-8" hərbi vertolyotunda xalqımızın vətənpərvər oğulları ilə birlikdə faciəli surətdə həlak olmuşdur.

Erməni quldurlarının Azərbaycanın mərd oğullarına qarşı törətdikləri terror, ona rəvac verənlər bəşəriyyət tərəfindən lənətlənəcəkdir.

Son dərəcə sadə, təvazökar, səmimi olan görkəmli alim, akademik Tofiq Kazım oğlu İsmayılovun işıqlı xatirəsi hər zaman xatırlanacaq və xalqımızın qəlbində əbədi yaşayacaqdır.

R. İLYASOĞLU

BAYRAĞIMDA AY-ULDUZ

(Əvvəli 2-ci səhifədə)

Göytürklərdən sonra VIII yüzillikdə Türklərə aid pullar da tapılmışdı. Onu deyək ki, üzərində xaqanın Ay-ulduz simgələrinin olduğu pulların tapılması türk tarixinə qısqançlıqla yanaşan, onun böyüklüyünü qəbul etmək istəməyən bir sıra dünya tarixçilərinə görk oldu. Çünki tarixçilər tərəfindən türklərin qədim mədəni dövlətçilik tarixi olan xalq imici daim şübhə altına salınırdı. Lakin bu pulların tapılması türk tarixinin və dövlətçilik ənənələrinin qədimliyini bir daha ortaya qoydu. Üstəlik, üzərində bir xalqın dini-fəlsəfi dünyagörüşünü əks etdirən izlərin - Ay və ulduzun olması da həmin toplumun genetik yaddaşı baxımından güclü və mənəvi dəyərlərini müəyyənləşdirmiş olduğunu təsdiqləyirdi.

Türkiyənin tanınmış tədqiqatçısı Fevzi Kurtuluş qeyd edir ki, hilal (aypara) 5000 il bundan əvvəl Orta Asiyadan Ön Asiyaya köç etmiş şumerlər, eləcə də qədim türklər tərəfindən istifadə edilmişdir. Tədqiqatçıya görə ayparanın türk heraldikasında istifadə olunması nə İslamdan, nə də ki, Konstantinopolun fəthindən sonra başlamışdır. Bunun köklərini qədim tariximizdə axtarmaq gərəkdir. Hilal türk millətinin tarixi qədər qədimdir. Səkkizguşəli ulduzun mənası, əslində, Ay kimi deyil, Günəş kimi yozulmalıdır. Çünki əksi türklərdə Günəş səkkizguşə şəklində təsvir olunur və ona ehtiram göstərilirdi. Mniçilik dinini qəbul etdikdən sonra Ay kultuna da üstünlük verən türklər aya ilahi qüvvə kimi müraciət edirdilər. Bu baxımdan Ayın Günəş kimi yozulması və ya bütövlükdə, Günəşi simvolizə etməsi qanunauyğundur.

Türk tarixində bir sıra dövlətlər- Göytürklər, Qəznəvilər, Səlcuqlar, Osmanlılar Ay və ulduz nişanlarından istifadə etmişlər. Bu sıraya Səfəviləri də aid etmək olar. Belə ki, Səfəvilər dövlətinin bayrağında Ay və ulduzun əks olunmasını birbaşa həmin dövrün mənbəsi təsdiqləyir. "Cahanarayı-Şah İsmayıl Səfəvi" adlı tarix əsərində Şah Xətəinin ordusunun Bağdadı fəth etməsi belə təsvir edilmişdir: "Şah İsmayıl Ay-ulduz bayrağı altında Bağdada yaxınlaşdı. İraq əhalisi sürətli addımlarla onu qarşılamaya çıxdı. Sadə camaat Bağdad və başqa şəhərlərdən gəlib şadlıq içində qeyri-adi qələbələr və ilahi təyinatla bağlı hökmdarı qarşılayırdı. Onlar sevinc və bəxtiyarlıq içində idilər..."

Ay-ulduzlu bayraqdan istifadə bir sıra Türk-İslam dövlətlərində olduğu kimi, Səfəvilərdə də əsas atribut kimi qəbul edilmiş və bu rəmz bir müqəddəslik və idealoji istinad amili rolunu oynamışdır. Diqqət etsək, Azərbaycan tarixinin əsas "dayanacaq" nöqtəsi hesab edilən dövrlərdə bu rəmzlərdən istifadə dəbdə olmuş, hətta dövlətçilik atributlarında da yer almışdır. Qobustan qayalarında səkkizguşəli ulduz rəsmləri, Midiya dövrünə aid məişət nümunələrində aypara və ulduz, Göytürk pul sikkələrində səkkizguşəli Ay-ulduz, Səfəvilərdə aypara və ulduz, 1918-1920-ci illərdə cümhuriyyətin rəmzlərində və indiki müstəqil Azərbaycan Respublikasının dövlət rəmzlərində aypara və səkkizguşəli ulduz. Bütün bu ardıcılıq tarixi yaddaşın bərpası və idealoji simasıdır.

Əlbəttə ki, qədim Şərq xalqlarından biri kimi, dünya mədəniyyəti tarixinə böyük töhfələr vermiş türk xalqlarının ön cərgəsində yer

almış Azərbaycan türklərinin dövlət bayrağında aypara və ulduzun həkk olunması heç də təsadüfi deyildir. Bundan əvvəl Osmanlı dövlətinin bayrağında əks olunan bu nişanlar, indi demək olar ki, cüzi fərqlə (beş deyil, səkkizguşə ilə) bayrağımızda göstərildi. Mavi, qırmızı və yaşıl rəngdən ibarət olan və nəticə etibarilə türkçülüğü, müasirliyi və İslam dininə mənsubluğunu ifadə edən Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti bayrağında Ay və ulduzun həkk olunması bu simgələrə sahib çıxma, onun mənə və funksiyasından yararlanma və bu rəmzlərin tarixin dərindən qatlarına gizlətdiyi milli və mənəvi gerçəkliklərə göstərilən ehtiram kimi qiymətləndirilməlidir. Beşguşəli yerinə səkkizguşəli ulduzdan istifadə prinsip etibarilə önəmli olmasa da, tarixi obyektivlik baxımından doğrudur. Çünki yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi, istər Qobustan qayaüstü rəsmləri sırasında səkkizguşəli ulduzun mövcud olması, üstəlik üzərində Midiya (Maday) maqlarının səkkizguşəli ulduzla bərabər rəsmləri döyülmüş saxsı qab nümunələrinin olması, bundan əlavə Göytürklərə məxsus pul sikkələrinin üzərində aypara və səkkizguşəli ulduzun həkk olunması bunun bir tarixi ardıcılıq olması məntiqini üzə çıxarmaqla yanaşı, eyni zamanda qədim tariximizə dövlət səviyyəsində verilən qiymətin təzahürü idi.

Səkkizguşəli ulduzun ayparanın yanında verilməsinin digər maraqlı səbəbi də "Azərbaycan" sözünün əksi əlifbada yazılışı ilə bağlıdır. Belə ki, əksi əlifbada "Azərbaycan" sözü səkkiz hərfli yazılır. Bu isə təbii ki, xoş təsadüf və uyğunluqdur. Daha bir maraqlı məqam Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin əsas qurucularından olan M. Ə. Rəsulzadənin dövlətin prinsiplərini müəyyənləşdirərkən 8 əsas şərtə əsaslanmasıdır. Bunlar türkçülük, islamçılıq, çağdaşlıq, dövlətçilik, demokratiklik, bərabərlik, azərbaycançılıq və mədəniyyətlikdir. Şübhəsiz ki, bu mənalı səkkiz türk xalqının mövcudluğu ilə, Azərbaycanca səkkiz etnik qrupun yaşaması ilə əlaqələndirənlər vardır. Lakin bildirmək istəyirik ki, Azərbaycanda səkkiz deyil, daha çox etnik qrup var, o cümlədən səkkiz deyil, daha çox türk toplumunun olması da heç kəsə sirs deyil.

Bir sözlə, Azərbaycanda istər tarixi, istərsə də fəlsəfi-idealoji baxımdan paralellər aparsaq, aypara və ulduzun istifadəsinin maksimum şahidi olmaqla bərabər, bu nişanların möhüz bu diyarla daha çox uyğunlaşdırılmasına və xalqın, dövlətin qədim dəyərlərindən biri olduğuna şübhə etmərik. Aypara və ulduz istər milli baxımdan, istərsə də mənəvi baxımdan Azərbaycan xalqının qədim maraqlarının ifadəsi və rəmzidir. İslamaqədər və İslamdan sonrakı tariximizdə bu iki nişan birlikdə atributlarımızda yer almış və xalqımızın mental həqiqətlərinin bir hissəsini ortaya qoymuşdur. O mental həqiqətlər ki, orada həm milliliyi, ümumtürk tarixinin bor parçası olmağı, həm də mənəviliyi, müsəlmanlığı, yəni İslam dünyasına mənsubluğu öz əksini tapmışdır.

Anar TURAN

Təbrik edirik!**YAŞAMAĞA DƏYƏN ÖMÜR**

Nədən, bilmirəm. Amma bəzən mənə elə gəlir ki, "Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti Donanmanın texniki-istismar departamentinin rəisi Balakişi Səfərovu çoxdan, lap çoxdan tanıyıram. Hər halda etiraf edirəm ki, bu tanışlıqdan məmnunam. Ən azı ona görə ki, göründüyü kimidir - səmimi, alicənab və bütöv! Belələrini dünyanın nizaminin pozulduğu, mizan-tərəzisinin əyildiyi indiki vaxtda necə deyərlər, günün günorta çağı çıraqda da axtarılıb tapmaq çətindir. Elə buna görə, dövlət başçımızın 25 iyun 2014-cü il tarixli Sərəncamı ilə "Azərbaycanın Əməkdar mühəndisi" fəxri adına layiq görülmə 3 dəniz nəqliyyatı işçisindən birinin Balakişi Məmmədağa oğlu Səfərovun olduğunu eşidəndə, düzü çox sevindim.

Bu yazımın qəhrəmanı üçün həyatda heç nə təsadüfi olmayıb, heç nəyi asan əldə etməyib. Mənəvi rahatlığımı vicdanlı əməkdə görə Balakişi müəllimin hər uğurunda alınının təri var.

Çöhrəsindən nur tökülən Balakişi Səfərova həmsöhbət olmaq, düşüncələrini paylaşmaq istənilən adam üçün yəqin ki, xoş olar. Milli-mənəvi dəyərlərə bağlılıq, yüksək mədəniyyət, alicənablıq kimi keyfiyyətlər xarakterinin diqqətçəkən cizgiləridir. Işıqlı fikirləri müsahibində xoş ovqat yaradır. İntellektinin spektri əhatəli və genişdir. Balakişi müəllimlə istənilən mövzuda rahat danışmaq olar. Ən başlıcası, dinləməyi bacarır.

Təbii ki, fikirlə razılaşmadığı anlar da olur. Amma bunu elə ustalıqla ifadə edir ki, ruhun da incimir.

Həmişə vicdanının səsinə qulaq asıb. Elə buna görə, harda çalışıbsa, ona bəslənilən ümidləri doğrulda bilib. Harda işləyib, ona hörmətlə yanaşıblar, xətrini istəyiblər.

1963-cü il iyulun 18-də Bakıda, dənizçi ailəsində dünyaya göz açıb. Atasını Məmmədağa keçmiş Azərbaycan Dövlət Xəzər Dəniz Gəmiçiliyinin adlısanlı mexaniklərindən olub. Soracağı dünyanın müxtəlif en dairələrində üzən gəmilərdən gəlib. Balakişi də dənizə atasının məsləhəti və xeyir-duası ilə üz tutub. Hərçənd 3 sayılı xəstəxanada uşaq həkimi işləyən anası Sara xanım iki bacının bir qardaşını nəki fırtınalı dənizlərə, heç gözümdən uzağa buraxmaq istəməyib. Buna baxmayaraq, Balakişi atasının yolunu davam etdirməyi qərara alır. 1978-1982-ci illərdə keçmiş Bakı Dəniz Yolları Məktəbində gəmi güc qurğularının istismarı ixtisasına yiyələnir. Sonra Odessa Dəniz Donanması Mühəndisləri İnstitutunu bitirir. Əmək fəaliyyətinə DİN-in Yangından Müdafiə İdarəsinin Dəniz Dəstəsinin gəmilərində mexanik kimi başlayır. Sonra ARDNŞ-in Xəzər Dəniz Neft Donanmasında Donanmanın texniki istismar xidmətinin rəisi, XDND rəisinin təhzizat və nəqliyyat üzrə müavini vəzifələrində çalışır. 2014-cü ilin fevralından "Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti

tində Donanmanın texniki istismar departamentinin rəisidir.

Heç vaxt şan-şöhrət barədə düşünməyib, mükafat xatirinə işləməyib. Nə vaxtsa belə yüksək fəxri ada layiq görülməyini xəyalına da gətirməyib. Hər halda, bu mükafat onun üçün gözlənilməz olsa da, əməyinin yüksək qiymətləndirilməsinin, "Azərbaycanın Əməkdar mühəndisi" fəxri adın sevincini gözlərindən oxumaq çətin deyil.

-Yüksək mükafata görə ən əvvəl dövlətimizin başçısına minnətdaram, - dedi. - Məni təltifə layiq bildiyinə görə isə "Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin sədri Rauf müəllimə "Çox sağ olun!" deyirəm. Çalışacağam ki, bu etimadı doğruldum.

İç dünyasına yaxından bələd olmaq üçün verdiyim suallara da eyni səmimiyyətlə cavab aldım. Heç birinə cavab xatirinə cavab vermədi. Öyrəndim ki, yalana nifrət edir. Həyatda pislik görsə də, yaramaz adamların yaramaz əməllərinə pisliklə cavab vermək barədə heç vaxt düşünməyib. Bağışlamağa çalışır və bağışlamağı bacarır. Öyrənməyə can atanları alqışlayır. Düşünür ki, öyrənmək heç vaxt gec deyil. Elə dinimiz də bələkdən məzaradək öyrənməyi məsləhət görmürmü?!

Balakişi Səfərov həm də gözəl ailə başçısıdır. İxtisasca dil-ədəbiyyat müəllimi olan ömürünün yoldaşı Rəna xanımla iki övlad böyüdü, tərbiyə edib. Ailənin ilki Əsmər Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Kollecinin tələbəsidir. Oğlu Məmmədağa isə orta məktəbin son sinfinə keçib. Kim bilir, bəlkə o da, adını daşdığı babasının açdığı cığır və atasının gətirdiyi yolla Xəzərə gələcək, dünyanın ən dəyməduşür dənizinə sədaqət andı içəcək.

PS. Xeyirlə Şərin, Işıqla Qaranlığın mücadiləsinin yaşının nə qədər olduğunu bilmirəm. Bəlkə dünya bina olandan?! Bəlkə Şər yarandığı gündən?! Bəlkə Qaranlıq Işığı biryolluq udmaq istədiyi andan? Bildiyim odur ki, hər dəfə Balakişi Səfərov kimi adamlarla söhbətdən sonra sonda qələbənin Xeyirin, Işığın olacağına ümidim bir az da artır...

Rasif TAHIROV

**ƏHALİNİN SAYI
9 MİLYON YARIMI ÖTÜB**

Dövlət Statistika Komitəsinin verdiyi məlumata görə, ölkə əhalisinin sayı ilin əvvəlindən 43,2 min nəfər, yaxud 0,5 faiz artıb. Bu ilin iyun ayının 1-i vəziyyətinə əhalinin sayı 9 milyon 520 min 300 nəfər olub.

Xatırladaq ki, Azərbaycanın 9 milyonuncu vətəndaşı 2010-cu ilin yanvar

Əhalinin 53,2 faizi şəhərlərdə yaşayır, qalan 46,8 faizini isə kənd sakinləri təşkil edir.

Əhalinin 49,7 faizi kişilərdən, 50,3 faizi qadınlardan ibarətdir. Yaş tərkibinə gəldikdə isə 22,4 faizi 14 yaşınadək olan uşaqlardır. 71,8 faizi 15-64 yaşdakı insanlardan ibarətdir. 5,8 faizini isə 65 və bundan yuxarı

ayında dünyaya gəlmişdi. Həmin vaxtdan bəri əhali yarım milyondan da çox artıb.

Cari ilin 5 ayı ərzində ölkədə 67,3 min, yaxud hər gün orta hesabla 445 körpə doğulub. Əhalinin hər min nəfərinə hesabı ilə bu göstərici 17,3 olub. Doğulan körpələrin 53,6 faizi oğlan, 46,4 faizi isə qız uşaqlarıdır. Körpələrin 1150-si əkiz, 30-u isə üçəm doğulub. Bu il anadan olan körpələr üçün ömür uzunluğunun 74,2, o cümlədən oğlanlar üçün 71,6, qızlar üçün 76,8 yaş olacağı gözlənilir.

Dünyaya körpə gətirmək qabiliyyətinə malik olan qadınların hər birinə orta hesabla 2,2 uşaq düşür və bu da ölkə üzrə əhalinin artımını təmin edir.

Hazırda Azərbaycanda əhalinin sıxlığı bir kvadratkilometrə 110 nəfərdir.

yaşda olan ahıllar təşkil edir. İlin əvvəlindən ölkədə 24,4 min ölüm halı qeydə alınıb. Bu, hər min nəfərə hesabı ilə ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə ölüm əmsalının dəyişməyərək eyni səviyyədə (6,3) qalması deməkdir.

Bu ilin yanvar-may ayları ərzində rəsmi orqanlar tərəfindən 30,9 min nikah və 5 min boşanma halı qeydə alınıb. Əhalinin hər 1000 nəfərinə hesabı ilə keçən ilin müvafiq dövrünə nisbətən nikah və boşanmaların sayı dəyişməyərək eyni səviyyədə (müvafiq olaraq 7,9 və 1,3) qalıb.

Dövlət Miqrasiya Xidmətinin və Daxili İşlər Nazirliyinin müvafiq qurumları tərəfindən 5 ay ərzində daimi yaşamaq üçün Azərbaycana 675 nəfər gələn və ölkədən 319 nəfər gedən qeydə alınıb.

XƏZƏRDƏ 900-DƏN ÇOX ARXEOLOJİ ABİDƏ AŞKAR EDİLİB

Belçika Krallığının Brügge şəhərində UNESCO tərəfindən sualtı mədəni irsin qorunması üzrə elmi konfrans və Birinci Dünya müharibəsi başlanmasının 100-cü ildönümü ilə bağlı xatirə tədbiri keçirilib.

Belçika hökumətinin dəstəyi və bu ölkənin UNESCO üzrə Milli Komissiyasının təşkilatçılığı ilə keçirilən tədbirdə sualtı mədəni irsin qorunmasında UNESCO-nun rolu və bu istiqamətdə aparılan fəaliyyət, sülh mədəniyyəti və qeyri-zorakılığın təşviqi kimi məsələlər müzakirə edilib. Tədbirlərdə UNESCO üzrə Azərbaycan Respublikasının Milli Komissiyası

yaşının birinci katibi Günay Əfəndiyeva "Azərbaycanın sualtı mədəni irsi" mövzusunda məruzə ilə çıxış edib.

Günay Əfəndiyeva Azərbaycanın zəngin sualtı mədəni irsindən bəhs edib, aparılmış hidroarxeoloji axtarışlar zamanı dənizin dərinliklərində 900-dən çox arxeoloji abidənin aşkar olunduğunu qeyd edib. Milli Komissiyanın birinci katibi bildirib ki, XIII əsrdə Azərbaycan ərazisində inşa olunmuş Bayıl qalasına məxsus yazı lövhələrinin bir qismi su altından çıxarılarq UNESCO-nun Dünya İrs Siyahısında olan İçərişəhər Qoruğunda sərgilənir. Bununla bəli, bəzi çətinliklər üzündən yazı

lövhlərinin böyük bir qismi hələ də Xəzərin suları altındadır.

Günay Əfəndiyeva Birinci Dünya müharibəsində neft uğrunda aparılan mübarizədə Xəzər dənizi və Azərbaycan ərazisinin strateji əhəmiyyətini qeyd edib, belə tədbirlərdə təcrübə mübadiləsinin genişləndirilməsinin sualtı mədəni irsin öyrənilməsinə töhfə verəcəyinə əminliyini ifadə edib. Tədbirlərdə Azərbaycanla yanaşı, 50-yə yaxın ölkənin, o cümlədən Fransa, İngiltərə, İtaliya, ABŞ, Kanada, Meksika, İndoneziya, Avstraliya, Yunanistan, İspaniyanın UNESCO üzrə Milli komissiyalarının baş katib və nümayəndələri, müxtəlif qurumların mütəxəssisləri iştirak ediblər.

QAYĞI VARSA, QƏLƏBƏ DƏ OLACAQ

“Xəzər “ Yelkənli İdman Klubunun öz fəaliyyətini bərpa etdiyini eşidənlər buna sevinənlər də, yaqın ki, idmançılarımızdan yaxın aylarda qələbə gözləyirdilər. Bununla belə, “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” QSC-nin rəhbərliyi klubun idmançılarının yarışlara qatılmaq arzularının gerçəkləşməsinə dəstəyini əsirgəmir.

“Xəzər” Yelkənli İdman Klubunun üzvləri Tofiq Abdullayev, Andrey Kastruyulin, Kiril Klinçev, Mixail Protosov, Rüşət Rəcəbov, Anton Vilyayev, Tər-lan Namazov cari il iyunun 28-

dən iyulun 5-dək Moskvada keçirilən XVIII Ənənəvi Beynəlxalq Yelkənli Reqatada Azərbaycan Respublikası Yelkənli İdman Federasiyası yığma komandasının üzvləri kimi iştirak etmişlər.

Yarışlar Beynəlxalq Yelkənli İdman Federasiyasının (İSAF) qaydalarına uyğun keçirilmişdir. İdmançılarımız müxtəlif hava şəraitində “Lazer” 470, “Snayp” və “Fin” Olimpiya sinfi qayıqlarında fəxri yerlər uğrunda mübarizə aparmışlar.

“Lazer 470” tipli qayıqlarda keçirilən yarışlarda Kiril Klin-

çev dördüncü yerə çıxmışdır. Sükançı Mixail Protosov və matros Rüşət Rəcəbovdan ibarət heyət isə beşinci yerlə kifayətlənmişdir.

Komandamıza xatirə kuboku təqdim olunmuşdur.

Yığma komandamızın baş məşqçisi, Azərbaycan Dövlət Dəniz Akademiyası “Bədən tərbiyəsi və idman kafedrasının” müdiri Tatyana Srebnaya “Dəniz”in müxbiri ilə yarış təəssüratlarını bölüşdürərək demişdir:

- Bu yarış göstərdi ki, uzun fasiləyə baxmayaraq, “Xəzər” Yelkənli İdman Klubunun üzvləri mübarizlik ruhunu qoruyub saxlaya biliblər. Hazırda “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin rəhbərliyi idmanın bu mühüm növünün inkişafına böyük diqqət yetirir. Səmərəli məşqlərimiz üçün hər cür şərait yaradılıb. Klub yeni tədris ilinə tam gücü ilə fəaliyyət göstərəcək. Artıq klubumuzun 40 üzvü var. Yeniyetmələr arasında yelkənli qayıq idmanına maraq artdığından klubumuzun üzvlərinin sayının da artacağına şübhəmiz yoxdur. Diqqət və qayğı isə bizi gələcəyə daha böyük arzularla baxmağa ümidləndirir. Çalışacağıq ki, biz də borclu qalmaq, bizə inananları biz də böyük qələbələrlə sevindirək.

“DƏNİZ”

DÜNYA ÇEMPİONATINA EV SAHİBLİYİ ETMƏK İSTƏYİR

Azərbaycan yelkənli qayıqların 470 Olimpiya sinfi üzrə 2016-cı ildə keçiriləcək Dünya Çempionatına ev sahibliyi etmək niyyətindədir.

İyulun 4-də Azərbaycan Yelkənli İdman Federasiyasının prezidenti Qüdrət Qurbanov Beynəlxalq Yelkənli İdman Federasiyasının (İSAF) prezidenti cənab Karlo Kroçe və Avropa Yelkənli İdman Federasiyasının (EUROSAF) prezidenti Marco Predieri ilə görüşmüşdür.

Görüş zamanı Qüdrət Qurbanov son illər yelkənli idman növünə gənc nəsil arasında marağın artdığını vurğulayaraq, Azərbaycanda yelkənli qayıq idman növünün yaranma və inkişaf tarixindən bəhs etmiş, qeyd edilən idman növünün Azərbaycan Respublikasında inkişaf etdirilməsi ilə əlaqədar Azərbaycan Yelkənli İdman Federasiyası tərəfindən hazırlanmış inkişaf planı, həyata keçirilməsi nəzərdə tutulan tədbirlər barədə ətraflı məlumat vermişdir.

Qüdrət Qurbanov Azərbaycanın Xəzər dənizi sahilində yerləşməsinə, xüsusilə də Bakı körfəzinin coğrafi mövqeyini, doğma şəhərimizin küləklər diyarı olmasını, şəhərin ətrafında getdikcə artan turizm və istirahət zonalarının mövcudluğunu və bu idman növünün inkişafı üçün münbit şəraitin olduğunu qeyd etmişdir.

Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq yarışlara yüksək səviyyədə ev sahibliyi etdi-

yini vurğulayan Qüdrət Qurbanov Bakı şəhərində hava şəraitinin yelkənli qayıq yarışlarının keçirilməsi üçün çox əlverişli olduğunu bildirərək, yelkənli qayıqların 470 Olimpiya sinfi üzrə yeniyetmələr arasında 2016-cı ildə keçiriləcək Dünya Çempionatına Azərbaycan Respublikasının paytaxtı Bakı şəhərinin ev sahibliyi etmək istəyi barədə məlumat vermişdir.

Cənab Karlo Kroçe də öz növbəsində Azərbaycan Respublikasının belə bir təşəbbüslə çıxış etməsinə çox müsbət qarşılayaraq, Azərbaycanın ev sahibliyi etdiyi beynəlxalq idman yarışlarının yüksək səviyyədə keçirildiyini və 2015-ci ildə Birinci Avropa Olimpiya oyunlarının ölkəmizdə keçirilməsinin beynəlxalq idman ictimaiyyətinin respublikamızda idman sahəsində görülən işlərə verdiyi qiymətin parlaq nümunəsi olduğunu bildirmişdir.

Beynəlxalq Yelkənli İdman Federasiyasının (İSAF) və Avropa Yelkənli İdman Federasiyasının (EUROSAF) rəhbərləri, ümumiyyətlə, Azərbaycanda yelkənli idman növünün inkişafının yeni mərhələsinə böyük ümidlər bəslədiklərini qeyd edərək, Azərbaycan Yelkənli İdman Federasiyasına (AYİF) dəstək verməyə hazır olduqlarını vurğulamışlar.

Görüşün sonunda Qüdrət Qurbanov Beynəlxalq Yelkənli İdman Federasiyasının (İSAF) prezidenti cənab Karlo Kroçeni Azərbaycana səfərə dəvət etmişdir.

Psixoloqların araşdırmalarına görə özünə güvənən insanlar aşağıdakı hərəkətləri etmirlər.

1. Bəhanələr uydurmazlar.

Öz fikir və davranışlarının məsuliyyətini dərk edər və onların arxasında dayanırlar. İşə gecikəndə, yalandan bəhanələr uydurmazlar. Məqsədlərinə çatmaqda “vaxt məhdud idi”, “demək ki, mən kifayət qədər yaxşı deyiləm” kimi bəhanələrə sığınmazlar.

2. Hər kəsin qorxdığı işi görməkdən çəkinməzlər.

Onlar heç nədən qorxmur və çəkinmirlər. Heç vaxt qorxunun onları əsir almasına imkan verməzlər. Bir işi bacarmaq üçün sahib olmaları lazım olan şəxsiyyətə çatmanın əslində qorxularıyla üzlənməkdən keçərək meydana gələcəyini bilirirlər.

3. Çətinliyi hədəfləyirlər.

Nəyəsə rahatlıqla nail olmağı arzulamazlar. Əksinə, çətin işi hədəfləyirlər, çünki özləri çətinliklərin öhdəsindən gəlməyi öyrəndikcə, müvəffəqiyyət əldə edəcəklərini bilirirlər.

4. Bu günün işini sabaha saxlamazlar.

Bu gün həyata keçirilən yaxşı bir planın, nə vaxtsa reallaşdırılacaq mükəmməl plandan daha yaxşı olduğunu bilirirlər. “Doğru zaman”ın meydana gəlməsinə gözləməzlər, çünki bu cür gözləmələrin arxasında əslində dəyişmə qorxusunun yatdığı bilirirlər. Onlar dərhal indi, burada, bu gün hərəkətə keçirlər.

ÖZÜNÜZƏ GÜVƏNİRSİNİZSƏ...

5. Başqalarının mənfi düşüncələrindən təsirlənməzlər.

6. Heç kimə ehtiyac duymazlar.

Özlərinə arxa çıxacaq insanlara ehtiyac duymaz, iş yoldaşları ilə əlaqədar dediqodulara fikir verməz və ya fərqli fikirlərinə görə ətrafdakıların üzərinə hücumla keçməzlər. Özlərini isbat etmək üçün kimsəyə ehtiyac duymazlar.

7. Əllərində olanlarla kifayətlənməzlər.

Əllərində nə varsa, ondan faydalanırlar. Azlığına, çoxluğuna baxmazlar. Hər şeyin çalışmaqla mümkün olduğuna və məğlub olmadıqca nəticəyə çatmaqlarına inanırlar. Çətinliklərə söykənərək dərdi böyütməkdənsə, həll və çıxış yolu tapmağa çalışırlar.

8. Özlərini başqalarıyla müqayisə etməzlər.

Ətraflarındakı hər hansı biri ilə yarışmazlar. Ancaq bir gün əvvəlki özləri ilə yarışirlər.

9. Hər kəsi məmnun etməyə çalışmazlar.

Tanış olduqları və ya qarşılaşdıqları hər insanı məmnun etməyə çalışmazlar. Hər kəslə yaxşı olmanın mümkün olmadığını bilirirlər. Mövcud əlaqələrinin sayından çox, keyfiyyətinə fokuslanırlar.

10. Güvənə ehtiyac duymazlar.

Əllərindən tutulmasına ehtiyac yoxdur. Həyatın hər kəs üçün ədalətli olmadığını, hadisələrin hər zaman özləri üçün yaxşı olmayacağını bilirirlər. Həyatdakı hər şeyə nəzarət edə bilməyəcəklərinin fərqi

olaraq başlarına gələn hadisələri xeyirə yozar və müsbət cəhətlərini seçib irəliləmənin yolunu axtarırlar.

11. Həyatın acı həqiqətini gözdə tutmaqla qəzəblənərlər.

Həyatda qarşılaşdıqları problemlərə tez müdaxilə edirlər. Problemlərin həlli yollarını uzatdıqca, daha da geri gedəcəklərini bilirirlər.

12. Başladığı işi bitirərlər.

Yıxılında dərhal yenidən ayağa qalxırlar. Bilirlər ki, yıxılmaq yüksəlmənin bir hissəsidir. Dedektiv kimi hər dəfə niyə yıxıldığının səbəblərini axtarırlar və bunlardan dərs alırlar.

13. Hərəkətə keçmək üçün kiminsə fikrinə ehtiyac duymazlar.

Heç tərəddüd etmədən hərəkətə keçirlər. Hər gün özlərinə bu sualı verirlər: “Mən deyiləmsə, kim? İndi deyilsə, nə vaxt?”

14. Özlərini tək bir planla məhdudlaşdırmazlar.

Özlərini tək bir planla məhdudlaşdırmazlar. Ən yaxşı nəticələrə çatmalarını təmin edəcək strategiyaları tapana qədər əllərindəki bütün qaynaqlardan istifadə edirlər.

15. İnternetdə oxuduqlarına düşünmədən inanmazlar.

İnternetdə hər oxuduqları məqaləyə yazarın düşündüyü kimi kor-korana inanmazlar. Öz dünyagörüşləriylə oxuduqlarını lupa altına atırlar. Hər cür məlumata fokuslanıb sağlamlıq və həqiqi qiymətləndirmə edirlər.

Dinimizin tələbi ilə Ramazan ayında oruc tutmaq hər bir müsəlman üçün vacibdir, çünki oruc İslamın beş fərzindən biridir.

Oruc tutmaq Tanrının buyruğu olmaqla bərabər, böyük əxlaqi-mənəvi, sosial əhəmiyyətə malikdir. Hədisi-şərifdə deyilir ki, "oruc sipərdir", yəni

müsəlmanı pis əməllərdən qoruyan gizli silahdır. Oruc tutan insan qeybət qırmaq, söyüş söymək, dava-dalaş salmaq kimi naqis əməllərdən çəkinməlidir. Peyğəmbərimiz demişdir: "Oruc insanla günah arasında sanki bir pərdədir. Sizdən biriniz oruc tutduqda pis söz danışmasın! Onu söyəne və ya vurana "mən orucam" desin".

Ramazan ayı boyunca insanlar arasında bir-birinə məhəbbət, hörmət, şəfqət, dostluq, qardaşlıq, həmrəylik münasibətləri hökm sürməlidir. Oruc tutanlar düşmənçiliyə, umu-küsiyə son qoymalıdır. Hamı bir-birinə qarşı mərhəmətli olmağı bacarmalıdır. Allah-taala oruc tutmağı buyurmaqla bütün insanların dinc, mehriban şəraitdə yaşamasının zəruriliyini xatırladır. Bu isə hər bir insan, bütövlükdə cəmiyyət üçün olduqca vacibdir.

Ramazan müsəlmanın mənəvi inkişafı üçün böyük əhəmiyyət kəsb edir. Məlumdur ki, yemək, içmək, cinsi əlaqə kimi cismani ehtiyaclar insan həyatında güclü amillərdəndir. İlin bir ayında oruc tutmaqla müsəlman cismani ehtiyacların hökmranlığından azad olur və mənəvi-ruhi dəyərləri daha dərindən mənimsəməsinə şərait yaradır. Ramazanda hamı eyni vaxtda oruc tutur, birlikdə namaz qılır və bununla insanların Allah qarşısında bərabərliyi bir daha təsdiqlənir.

Oruc insanda dözümlü, iradə və təmkin tərbiyə edir, nəfəs hakim olmaq vərdisləri aşılayır.

Ramazan orucu tutmağı buyuran Tanrı insanı sınağa çəkir: varlı kasıbın sosial vəziyyətini dərk edir, ona münasibətdə xəyrixah olmağın vacibliyini anla-

yır. Oruc insanı yaxşı işlər görməyə sövq etməklə yanaşı, pis əməllərdən də çəkindirir. Aparılmış çoxsaylı araşdırmalar göstərir ki, ramazan ayı boyunca müsəlman ölkələrində cənabət karlığın səviyyəsi açıq-aşkar aşağı düşür.

Eyni zamanda bir ay oruc tutmaq insanın sağlamlığında mühüm rol oynayır. Axı oruc tutmağı vacib edən Tanrı bəndəsinə faydalı olmayan heç nəyi əmr etməz! Orucda böyük ilahi hikmət var. Peyğəmbərimiz Məhəmməd salavatullah buyurmuşdur: "Oruc tutun ki, sağlam olasınız!" Qədim zamanlardan başlamış günümüzədək oruc insan sağlamlığını möhkəmlətmək, müxtəlif xəstəlikləri müalicə etmək üçün təbii vasitə kimi nəzərdən keçirilir. Antik dövrdə Sokrat, Platon, Aristotel kimi böyük mütəfəkkirlər müəyyən müddət ac qalmağı, başqa sözlə, oruc tutmağı tövsiyə etmişlər. Müasir alimlər də yemək-ichməkdən imtina etməklə bir çox xəstəliklərin müalicəsində uğurlu nəticələr əldə etmişlər.

Oruc insan psixikasına, əsəb sistemə müsbət təsir göstərir. Heyrətəməz haldır ki, oruc bir sıra psixoloji xəstəliklərin, hətta şizofreniyanın müalicəsində təsirli vasitədir. Bir çox dərindən dərmanı elə insanın öz daxilindədir. Bu gün həkimlər təsdiqləyirlər ki, oruc

tutmaq hamı üçün, hətta sağlam adamlar üçün həyati zərurətdir. İnsan qida qəbul edərkən, nəfəs alarkən həm də külli miqdarda toksin maddə qəbul edir. Bu zərərli maddələri bədəndən oruc tutmaqla kənarlaşdırmaq mümkündür.

Oruc tutarkən mədə, bağırsaqlar, qaraciyər və həzm prosesində iştirak edən digər orqanlar istirahət edir. Bu isə həzm sisteminin yaxşılaşmasına gətirib çıxarır. Qan təmizləyir, beyin daha yaxşı işləyir. İnsanın orqanizmində zəif, xəstə, yaxud zədələnmiş hüceyrələr yeniləri ilə əvəzlənir. Ümumiyyətlə, insan orqanizminin elə bir üzvü yoxdur ki, orucun müsbət təsirinə məruz qalmasın. Oruc bel, onurğa, boyun ağrıların sağlamlığına kömək edir. Norveçdə aparılan tədqiqat nəticəsində məlum olmuşdur ki, qida qəbulundan imtina oynaqlarda iltihabın müalicəsində effektiv vasitədir - bir şərtlə ki, xəstə dörd həftə ac qalsın. Bu isə təxminən Ramazan orucu-

xəstəni əhatə etmiş araşdırmalar sübut etmişdir ki, oruc bir çox digər xəstəliklərin, o cümlədən yüksək qan təzyiqinin, qaraciyər, dəri xəstəliklərinin, xüsusilə allergiya və xroniki ekzemanın və s. müalicəsində kömək edir. Bundan başqa, oruc bir çox insanların əziyyət çəkdiyi köklükdən və onun doğduğu xəstəliklərdən qurtulmaq üçün təsirli vasitədir. Eyni zamanda oruc pis vərdisləri (siqaret, narkotik maddələrə aludəlik və s.) tərgitməyə kömək edir.

Orucun mənəvi-əxlaqi və fiziki faydaları çoxdur. Eyni zamanda yaddan çıxarmaq olmaz ki, ramazanda oruc hansısa fayda naminə yox, Allahın əmrini yerinə yetirib Onun rızasını qazanmaq üçün tutulur.

Bəs oruc tutarkən nələrə diqqət etməli? Uzun müddət orqanizmi enerji, eləcə də maye ilə təmin edəcək qida məhsullarına üstünlük verilməlidir. Mütəxəssislərin tövsiyəsinə görə, iftar zamanı maye qəbulu və vitaminlərlə zəngin yüngül qəlyanaltıdan sonra 20-40 dəqiqə fasilə verilməli, əsas istə yeməklərə müəyyən müddətdən bir keçilməli, orqanizmi kimyəvi tərkibi kəskin fərqli maddələrlə yüklənməməlidir. Bu, həzm prosesini ağırlaşdırmış və bədənin maye sərfiyyatını artırmış olacaq. Sahur - sübhə doğru, oruc qabağı, imsaka qədər açılan süfrəyə oturmaq məsləhət görülür. Bu zaman orqanizmi üçün zəruri olan bütün elementlərlə zəngin soyutma yumurtaya, protein tərkibli qidalara, həmçinin qoz və badama üstünlük verilməlidir. Çay əvəzinə uzun müddət toxluq hissi saxlayan və maye itkisini azaldan ayran içilməsi mütəxəssis tövsiyələri sırasındadır.

Bununla belə, yemək rasionu, həmçinin miqdarı müəyyənləşdirilərkən fərdi xüsusiyyət və tələblər də nəzərə alınmalıdır. Xüsusilə, açıq havada, günəş altında işləyən şəxslər iftar və sahur qida menyusunu

düşünülmüş prinsiplər əsasında qurmalıdırlar, yoxsa kortəbii qidalanma əks effekt verə bilər. Çətin şəraitdə orucu rahat keçirmək üçün əsas olan bol yemək deyil, düzgün qidalanmaqdır. Həkimlər isti hava şəraitində uzun sürəcək oruc müddətində qanda şəkərin miqdarının aşağı düşəcəyini bildirirlər. Bu səbəbdən iftarın təbii meyvə şirələri ilə açılması, sahurda isə süd və ayran içilməsi tövsiyə olunur. Birinci halda qanda şəkərin miqdarı tənzimlənməklə bərabər, orqanizmdə enerji tarazlığı qısa zamanda bərpa edilir. Beləliklə, kəskin aclıq hissi səngiyir, oruc tutan şəxs rahat şəkildə mədəni birdən-birə yükləmədən qidalanma imkanı əldə edir. Süd və ayran içilməsi isə artıq qeyd etdiyimiz kimi dözümlüyü artırır, maye ehtiyatının saxlanılmasına xidmət edir.

Oruc qida sınaq, fiziki təmizlənmə, ruhi paklaşma, nizamlanma fürsətidir. Məqsəd orqanizmi dözümlülük üzrə test etmək deyil, bu bioloji varlığın daxilindəki idarəediciləri iradəsi, nəfsinə hökm etmək, maddi tələb və istəklərini cilovlaya bilmək bacarığını yoxlamaq, tənzimləməkdir. İldə bir dəfə sınıyan iradə və nəfs təkcə müəyyən zaman kəsimində mədəyə qida məhdudiyyəti qoymaqdan ibarət olmamalıdır. İnsanlar həm də həyatlarının bütün sahələrində - evdə, ailədə, işdə, cəmiyyətdə, hətta özləri ilə təkləkdə qalarkən ənənəvi forma almış münasibətlər və düşüncə tərzlərinə, adətlərinə, vərdislərinə, hərəkətlərinə, danışmalarına yenidən baxmalı, bir növ daxili təftiş aparıb şəxsi qüsurlarını aşkar etməyə səy göstərilməli, naqisliklərin orucu tutulmalıdır. Ən azı buna cəhd göstərilməlidir. Ola bilər ki, başqalarının haqqını tapdayan bir kəsb bir ay boyunca belə əməllərinə veto qoymağı bacarsa, daha sonra ona bu yeni tərz daha xoş gələr.

Bu mübarək ayda Tanrıya edilən dualar daha tez qəbul olunandır. Vətən torpağının düşmən tapdağından qurtulması, didərgin soydaşlarımızın yurd-yuvalarına qayıtması üçün dua edək! Allah orucunuzu və müqəddəs ayda edəcəyiniz duaları qəbul eləsin! Amin!

nun müddətinə bərabərdir! Həkimlər mədə-bağırsaq xəstəliklərindən əziyyət çəkənlərə elə bu qədər pəhriz saxlamağı məsləhət görürlər.

Qeyri-müsəlman ölkələrində aparılmış və on minlərlə

KANAL İKİ OKEANI BİRLƏŞDİRƏCƏK

Nikaraquanın Sakit okean sahillərini Karib dənizi ilə birləşdirəcək kanalın son layihəsi təqdim olunub. Honkonqun Nicaragua Canal Development Investment şirkətinə məxsus layihənin dəyəri 40 milyard dollardır. Şirkət rəsmilərinin məlumatına görə, kanalın tikintisinə dekabrda başlanacaq.

İTAR-TASS agentliyi xəbər verir ki, iki okeanı birləşdirən ka-

nalın uzunluğu 278 kilometr, eni 230 metrədən 520 metrədək, dərinliyi 30 metrədək olacaqdır. Kanal vasitəsilə 5 mindən çox böyük gəminin keçidi təmin ediləcəkdir. Onlar Sakit okeandan Atlantik okeanına qədər olan məsafəni 30 saata qət edə biləcəklər. Tikinti zamanı daha 6 əlavə layihənin həyata keçirilməsi planlaşdırılır ki, onların dəyəri hələlik açıqlanmayıb.

Rusca-İngiliscə-Azərbaycanca dənizçilik terminlərinin izahlı lüğəti

(Əvvəli ötən nömrələrimizdə)

Брутто - фрахт

Brutto-fracht

GROSS FREIGHT

Фрахт без вычетов расходов по текущему рейсу, комиссии и скидок.

Cari səfər üzrə xərclərin, komisiyon və güzəştlərin çıxılmadığı fraxt.

Брюссельская номенклатура

Brüssel nomenklaturası

BRUSSELS NOMENCLATURE -

(BRUSSELS TARIFF NOMENCLATURE) B.T.N.NUMBER

Рабочая номенклатура грузов, сформулированная группой заинтересованных стран в Брюсселе в 1957 г. с целью облегчения идентификации грузов в разных странах. В Брюссельскую номенклатуру включен 21 раздел, каждый из которых состоит из 99 частей и 1905 заглавных названий. Например: часть 44 -дерево, часть 73 - железо, часть 01 -живые организмы и т.д. Брюссельская номенклатура служит также базой для тарифов многих судоходных компаний.

Müxtəlif ölkələrdə yüklərin identifikasiyasını asanlaşdırmaq məqsədi ilə 1957-ci ildə Brüsseldə maraqlı olan ölkələr qrupu tərəfindən formalaşdırılmış yüklərin iş nomenklaturası. Brüssel nomenklaturasına hər biri 99 hissədən və 1905 başlıqdan ibarət 21 bölmə daxildir. Məsələn: 44-cü hissə - ağac, 73-cü hissə - dəmir, 01-ci hissə - canlı orqanizmlər və s. Brüssel nomenklaturası bir çox gəmiçilik şirkətlərinin tarifləri üçün əsas kimi götürülür.

Букинг лист

BOOKINGLIST

Документ, куда вписываются данные о грузе, предназначенном для погрузки на определенное судно. Букинг лист включает следующие данные: вид упаковки, описание груза, вес и объем, необходимость спецукладки и т.п.

Müəyyən gəmiyə yüklənmək üçün nəzərdə tutulmuş yük haqqında məlumatların yazıldığı sənəd. Bukinq listə qablaşdırmanın növü, yükün təsviri, çəkisi və həcmi, xüsusi uyğunluğun zəruriliyi və s. məlumatlar daxil edilir.

Букинг-нот

BOOKING NOTE

Форма договора морской перевозки, где указаны род, вес груза, порты погрузки и выгрузки, стальнойное время. Подписывается судовладельцем, перевозчиком или его агентом и грузовладельцем. Букинг-нот дает возможность последнему зарезервировать место на линейном судне для своих грузов. Договор считается заключенным после подписания его грузовладельцем.

Dənizlə yük daşınması müqaviləsinin forması. Burada yükün növü, çəkisi, yüklənmə və boşaltma limanları, staliya vaxtı göstərilir. Gəmi sahibi, daşıyıcı və ya onun agentı, yük sahibi tərəfindən imzalanır. Bukinqnot yük sahibinə öz yükləri üçün xətti gəmidə ehtiyat yer saxlamağa imkan verir. Yük sahibi imzaladıqdan sonra müqavilə bağlanmış hesab olunur.

Букировка груза

BOOKING OF CARGO

Заказ груза или принятие заказа на груз: обращение грузовладельца к судовому брокеру забукировать груз на определенное судно, причем примет брокер груз или нет - зависит от наличия тоннажа, который находится в его распоряжении, от характера груза и др. причин. Кроме того, по просьбе судовладельцев агенты букируют груз для судов.

Гəmi üçün yükün axtarılması

BOOKING OF CARGO

Gəmi üçün yükün axtarılmasına və ya yük üçün əvvəlcədən gəmidə yerin saxlanılmasına sifariş: yük sahibinin müəyyən gəmidə yük üçün yer saxlanılması ilə bağlı gəmi brokerinə müraciəti. Bu zaman brokerin yükü qəbul edib-etməyəcəyi onun sərəncamında olan tonnajdan, yükün xarakterindən və digər səbəblərdən aslıdır. Bundan başqa, gəmi sahiblərinin xahişi ilə agentlər gəmilər üçün yük axtarırlar.

Бухта

BAY

Небольшая часть океана, моря, залива или озера, обособленная частями берега или островами. Наряду с водами портов, заливов, губ и лиманов воды бухты входят в состав внутренних морских вод, которые в свою очередь, являются неотъемлемой частью территории прибрежного государства и находятся под его суверенитетом.

Buxta

Sahil hissələri və ya adalarla ayrılmış okean, dəniz, körfəz və gölün kiçik sahəsi. Liman və körfəz suları ilə yanaşı, buxta suları da öz növbəsində sahilyanı dövlətin ərazisinin ayrılmaz hissəsi sayılan və onun suveren hüququ altında olan daxili dəniz sularının tərkibinə daxildir.

Бушель

BUSHEL

Стандартная мера зерна и сухих фруктов. Американский бушель 35,24 л.; английский бушель = 36,37 л.

Taxıl və quru meyvələrin standart ölçüsü. Bir Amerika buşeli 35,24 litrə; bir ingilis buşeli isə 36,37 litrə bərabərdir.

В порядке очереди

IN REGULAR TURN

Чартерный термин, означающий, что стальнойное время для погрузки/выгрузки начинается, когда судно ошвартовано к причалу и должно ожидать своей очереди для погрузки или выгрузки.

B

Нөvbə qaydasında

Carter termini. Gəminin körpüyə yan aldığı və yüklənməyə və yaxud boşaldılmağa görə öz növbəsini gözləməli olduğu zaman yükləmə/boşaltma işləri üçün nəzərdə tutulan staliya vaxtının başladığını bildirir.

Валовая вместимость судна

GROSS REGISTER TONNAGE

Объем помещений судна. Включает объем помещений под верхней палубой, надстроек и рубки. Исключаются вспомогательные помещения, оговоренные в правилах обмера судов. Выражается в условных единицах измерения - регистровых тоннах (одна регистровая тонна = 2,83 куб.м. или 100 куб.ф.). Валовая и чистая вместимость судна определяются путем обмера, который выполняется по правилам, устанавливаемым классификационным обществом. На основе акта обмера судну выдается мерительное свидетельство, данные которого используются для начисления судовых портовых сборов.

Gəminin iimumi tutumu

Gəmidəki otaqların (yerlərin) həcmi. Burada yuxarı göyörtənin altındakı otaqların (yerlərin), üstqurumların və rubkanın həcmi daxildir. Gəmilərin ölçmə qaydalarında qeyd edilmiş yardımçı yerlər istisna olunur. Şərti ölçü vahidi - registr-tonla (bir registr-ton = 2,83 kub metr və u a 100 kub fut) ifadə edilir. Gəminin ümumi və xalis tutumu təsnifat cəmiyyətinin müəyyənləşdirdiyi qaydalar üzrə yerinə yetirilən ölçmə yolu ilə təyin edilir. Ölçmə aktına əsasən gəmiyə ölçü şəhadətnaməsi verilir və bu şəhadətnamədəki göstəricilər gəmilərin liman rüsumlarının hesablanması üçün istifadə olunur.

Валюта

FOREIGN CURRENCY

Денежные знаки и другие кредитные и платежные документы государств, используемые в международных финансовых операциях. В валютной практике различают свободно конвертируемую валюту, валюту с ограниченной конверсией и неконвертируемую валюту. Свободно конвертируемая валюта практически без ограничений конвертируется в другую валюту. Валюты с ограниченной конверсией допускаются к обмену только на ограниченный круг других валют. Соотношение валют различных стран на основе их золотого содержания называется валютным паритетом. Количество золота, которое представляет собой по закону денежная единица страны, называется ее золотым содержанием. Валюта, выраженная в деньгах другой страны, называется валютным курсом. В некоторых странах валюта является предметом особой торговли, осуществляемой на фондовых биржах и банками.

Valyuta

Dövlətlərin beynəlxalq maliyyə əməliyyatlarında istifadə edilən pul nişanları, digər kredit və ödəniş sənədləri. Valyuta praktikasında sərbəst dövrəli valyuta, məhdud dövrəli valyuta və qapalı (dövrəli olmayan) valyuta fərqləndirilir. Sərbəst dövrəli valyuta praktiki surətdə heç bir məhdudiyyət qoyulmadan digər valyutaya dəyişdirilir. Məhdud dövrəli valyutalar isə digər valyutaların yalnız məhdud dairəsi ilə dəyişdirilir. Qızıl təminatları əsasında müxtəlif ölkə valyutalarının aralarındakı nisbət valyuta pariteti (bir valyutanın digər valyutaya qarşı rəsmi surətdə müəyyənləşdirilmiş qiymət əmsalı) adlanır. Ölkənin pul vahidinin qanunla müəyyən edilmiş qızıl miqdarı onun qızıl məzmunu adlanır. Valyuta digər ölkənin pul vahidi ilə ifadə ediləndə, bu, valyuta məzənnəsi adlanır. Bəzi ölkələrdə valyuta fond birjalarda və banklarda həyata keçirilən xüsusi ticarət vasitəsidir.

Валютный курс

RATE OF EXCHANGE

Рыночное соотношение валют или цена денежной единицы одной страны, выраженная в деньгах единицах других стран. Определение и установление валютного курса называется котировкой.

Valyuta məzənnəsi

Valyutaların bazar qiymətləri arasındakı nisbəti və ya bir ölkənin pul vahidinin digər ölkələrin pul vahidləri ilə ifadə edilən qiyməti. Valyuta məzənnəsinin müəyyənləşdirilməsi və təyin olunması kotirovka adlanır.

(Davamı var)

BABASININ REKORDUNU TƏZƏLƏDİ

Dünya şöhrətli okeanoqraf Jak-İv Kustonun nəvəsi 46 yaşlı Fabian Kusto dənizin 20 metr dərinliyində babasının rekordunu təzələyib.

Məşhur okeanoqraf Jak-İv Kusto komandası ilə birlikdə Qırmızı dənizdə suyun altında xüsusi laboratoriyada 30 gün keçirmişdi. Fabian Kusto isə Mayaminin cənubundakı Key Larqo adası ya-

xınlığında dənizin 20 metr dərinliyindəki laboratoriyada 31 gün qalıb. O, babasının su altında apardığı təcrübələrdən 50 il sonra reallaşan bu elmi-tədqiqat işinin iqlim dəyişikliklərinin sulara təsirini və dərinliklərdə dalgıçların psixoloji vəziyyətini öyrənmək məqsədi daşdığını bildirib.

BALIQÇI GƏMİSİNDƏ 30 MİQRANTIN CƏSƏDİ AŞKAR EDİLİB

İyunun 30-da İtaliyanın sahilyanı mühafizəsi Siciliya yaxınlığında dənizdə balıqçı gəminin göyertəsində Şimali Afrikadan gələn miqrantların 30 cəsədini aşkar etmişdir. Bu barədə "Frans Press" agentliyi xəbər verir.

İlkin məlumata görə, qanunsuz mühacirlərin ölümünə hava çatışmazlığı səbəb olmuşdur. Ümumilikdə gəmidə 590 qaçqın, o cümlədən 2 hamilə qadın olub.

İtaliyalı xilasedicilər tez-tez qanunsuz mühacirlərin meyitlərini tapırlar. Lakin bu sayda cəsədin aşkarlanması ilk dəfədir.

Qeyd edək ki, təkcə hadisədən əvvəlki istirahət günündə İtaliyanın sahilyanı mühafizəçiləri 1600-dən çox miqrantı xilas etmişlər. Ümumilikdə cari ilin əvvəlindən bəri Şimali Afrikadan olan qaçqınların sayı 60 mini ötmüşdür.

Son vaxtlar Yaxın Şərqdə və Afrikanın mərkəzində baş verən münaqişələrə görə Avropaya yollanan qaçqınların sayı artır. Qanunsuz mühacirlərin əksəriyyəti Aralıq dənizini üzərək Avropa İttifaqı ərazisinə keçməyə cəhd edir. Miqrantlar əsasən İspaniya, İtaliya, yaxud Yunanıstan ərazisində sığınacaq tapırlar.

Miqrantların gəmisini tez-tez qəzaya uğrayır. Bu yaxınlarda İtaliyanın daxili işlər naziri Ancelino Alfano Avropa İttifaqının hakimiyyət orqanlarını qanunsuz mühacirlərin xilası üzrə birgə əməliyyat təşkil etməyə çağırmışdır.

YARIZARAFAT, YARIGERÇƏK

☞ Sağlığında bir dəfə əllərindən öpmək dünyalarını dəyişəndən sonra valideynimizin ruhunun xoş olması üçün elədiyimiz şeylərin hamısından yaxşıdır.

☞ Qonağın vaxtsız gəlməsi yox, adətən vaxtında gəlməsi daha çox narahatçılıq doğurur.

☞ Yıxılmağınıza təəccüblənməyin. Arxadan bu qədər vuran olan yerdə mütləq yıxılan da olmalıdır.

☞ İndi bəzi pis işlərin bəlli olması üçün "kişilərin" qaşına baxmaq kifayətdir.

☞ Yaxşı ki, paltarım çox deyil. Yoxsa mən də başlayacağdım dondan-dona girməyə.

☞ Çox gözənin çox bildiyinə, çox bilənin çox gözdüyünə inananın özü bir şey bilir?

☞ Tanrı hər kəsi fiziki cəhətdən qoruyur. Mənəvi cəhətdən insan özü insanlığını qorumalıdır.

☞ Cəzalarımı çəkirəm. Günahlarımı da yəqin ki, o dünyada üzümə oxuyacaqlar.

☞ Ən ucuz badalaq neçəyədir?

☞ Bəzilərinin mənə yuxarıdan aşağı baxması da karıma gəlir. Heç olmasa içi boşların boş söhbətlərinə vaxtım getmir.

☞ Hər kəsə qabiliyyətinə görə olsaydı, diz üstə çörək görməzdin.

☞ Allahım, hamını məndən ağıllı və savadlı et. Ən azı ona görə ki, ağıllı və savadlı adamlarla heç vaxt problemim olmur.

☞ Çox yumşaq olduğu üçün daha çox qulaq kəsirlər?

☞ Şeytanın da ehtiyat etdiyi adamlar var...

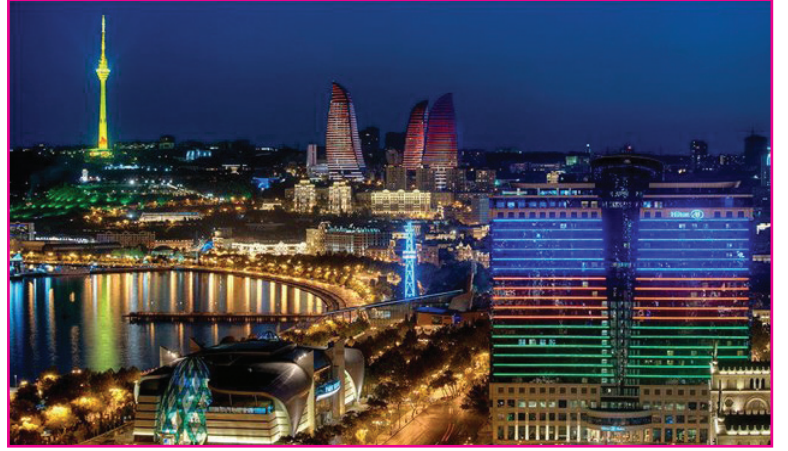
☞ Həyata hərə bir cür baxsa da, hər kəs baxdığı kimi yox, dərk etdiyi kimi görür.

☞ Bəzisi özünü böyük adam, bəzisi lap böyük adam, bəzisi ondan da böyük adam kimi aparır. Özünü adam kimi aparanda olsaydı...

☞ Hələ də bilmirəm ki, bəzi adamlar özlərinə niyə və nəyə görə vurulublar?

☞ Özünə kənardan baxa bilənin problemi az olar.

Rasif TAHİROV

"DƏNİZÇİ" İSTİRAHƏT MƏRKƏZİNDƏ DİNCƏLMƏYƏ DƏYƏR

Günəşin göydən yerə od ələdiyi günlər hələ qabaqdadır. Şübhəsiz ki, belə vaxtlarda gözlərimiz daha çox kölgəlik axtarır, könlümüzə ən çox sərən yerlərdə dincəlmək keçir. "Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin Xaçmaz rayonundakı "Dənizçi" İstirahət Mərkəzində dincəlmə-

yə üstünlük verənlər seçimlərində yanılmayacaqlar. Zümrüd meşələrin, qağayı qanadlı ləpələrin pıçıltısı, al-əlvan çiçəklərin rahiyyəsi təkcə ruhlarını təzələməyəcək, həm də ayların yorğunluğunu canlarından çıxaracaq.

Müqtədir qəsəbəsində yerləşən, Xəzərin ləpədöyənində qərar tutan "Dənizçi" İstirahət Mərkəzi iyunun 20-dən qapılarını dincəlmək istəyənlərin üzünə açıb. 2, 5, 7 və 12 günlük yollayışlarla burada ürəyiniz istədiyi kimi istirahət edə bilərsiniz. Daş evlərdə qiymətlər 1 nəfər üçün 20 manat, fin evlərdə 16 manatdır.

"Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin işçiləri və onların ailə üzvləri üçün göndərişlərin dəyərinin 50 faizini Həmkarlar İttifaqı Komitəsi ödəyir.

"DƏNİZ"

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN

"Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin rəhbərliyi və Həmkarlar İttifaqı Komitəsi uzun illər Gəmiçilik İdarəsi və sahil təşkilatları Həmkarlar İttifaqı Komitəsinin sədri işləmiş

Ağanağı Hüseynovun

vaxtsız vəfatından kədərli vəziyyətini bildirir, ailəsinə və qohumlarına dərin hüznə başsağlığı verir.

"Zığ" Gəmi Təmiri Zavodunun rəhbərliyi, əmək kollektivi və Həmkarlar İttifaqı Komitəsi Üzən tərsanənin növbə mexaniki

Nadir Ağa oğlu Mirzəyevin

vaxtsız vəfatından kədərli vəziyyətini bildirir, ailəsinə və qohumlarına dərin hüznə başsağlığı verir.

"AXDG" QSC Dəniz Nəqliyyatı Donanmasının kollektivi Həmkarlar İttifaqı Komitəsinin sədri

Tofiq Rəhimova

anasının

vəfatından kədərli vəziyyətini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanının rəhbərliyi və Həmkarlar İttifaqı Komitəsi

Ağanağı Hüseynovun

vaxtsız vəfatından kədərli vəziyyətini bildirir, ailəsinə və qohumlarına dərin hüznə başsağlığı verir.

Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanının rəhbərliyi və Həmkarlar İttifaqı Komitəsi "AXDG" QSC-nin Dəniz Nəqliyyatı Donanması Həmkarlar İttifaqı Komitəsinin sədri

Tofiq Rəhimova

anasının

vəfatından kədərli vəziyyətini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Qəzet "Dəniz" qəzetinin kompyuter mərkəzində yığılmış, səhifələnmiş və "OL" MMC-də çap olunmuşdur

Şəhadətnamə 271
Sayı 2000
Sifariş 117

"DƏNİZ"İN GÜLLÜŞ PAYI

- Deyəsən qonşumuzun vəzifəsini böyüdüblər?
- Nədən bildin?
- Yerişəndən.

***

- Qohumlarınız əvvəlki kimi sizə gəlib-gətmirlər. Nə olub?
- Yəqin qulaqlarına söz çatıb.

- Nə olub ki?

- Kalan borca düşmüşük.

***

- Eşitmişəm təzə işə girmisən. Necədir?
- Necə olacaq? Hamının qaşqabağı yer süpürür.

- Bunun nəyi pisdirdi ki?!

Heç olmasa, bilirsən ki, işlədiyin yer tərtdir.

***

- Niyə savadlı adamlardan çoxlarının xoşu gəlmir?
- Nə bilim? Yeri gəlmişkən, sənin xoşun gəlir?

***

- Oruc tutursan?

- Yox, tuta bilmirəm.

- Niyə? Yoxsa bütün işlərin kimi, orucu da sənin yerinə başqaları tutmalıdır?

***

- Mənə elə gəlir ki, Allah kişiləri qadınlardan çox istəməlidir.

- Hansı kişi əməllərinə görə?

***

- Doğrudur ki, pis əməl yiyələrinin hamısı cəhənnəmə gedəcək?

- Elə deyirlər.

- Belə çıxır ki, orda da hamımız bir yerdə olacağıq?

***

Arvad ərinə:

- Ay kişi, qızını istəyən var. Elçi gəlmək istəyirlər.

- Oğlan nə peşənin sahibidir?

- Təyyarəçidir.

- Yerdə adam qəhətdir ki?

***

İki oğru söhbət edir.

- Axırını dəfə bir evə girmişdim. Hər yeri ələk-vələk

elədim, heç nə tapa bilmədim və söyə-söyə çıxıb getdim.

- Bəxtin gətirib. Mən isə zəngin bir adamın evinə girmişdim. Elə təzə axtarmağa başlamışdım ki, ev yiyəsi gəlib çıxdı.

- Nə oldu?

- Nə olacaq? Başladı söyə-söyə mənə qovmağa.

***

- Çoxlu pulun olsaydı, nə edərdin?

- Arxayın ol, sənə qara qəpik də verməzdim.

- Bəs qalanlarına?

- Qalanları səndən artıqdır bəyəm?

***

- Dünyada ən böyük arzun nə olub?

- Uşaq vaxtı tez böyümək istəyirdim. Böyüyəndən sonra ən çox uşaq olmaq istəyirəm.

***

- Nəvən sənə çox oxşayır.

- Oxşamır axı.

- Necə oxşamır? Görmürsən həmişə ağlayır.

Rasif TAHİROV

RIYAZİ "MƏSƏLƏLƏR"

Uşaq vaxtı riyaziyyatı pis bilmirdim. Amma indi çox şeyi unutmuşam. Ən adi "məsələlər"i belə həll etməkdə çətinlik çəkirəm. Bəlkə siz kömək edəsiniz?!

MƏSƏLƏ 1

Bir yaramaz bütün fitnə-fəsədlərdən, iftira və böhtanlardan istifadə edib bir yaxşı adamı 1 ilə yıxa bildi. 3 belə yaramaz bir yerdə bir yaxşı adamı nə vaxta yıxa bilər?

MƏSƏLƏ 2

Bir boşboğaz boş-boş danışmaqla ən səbirli adamı belə 3 saata tənqə gətirir. Dörd boşboğaz 1 səbirli adamı neçə saata boğaza yıxa bilər?

MƏSƏLƏ 3

Bir namərd 1 gündə bir mərdin bostanına 50, digər namərd 70 daş atır. Yumruq-

dan böyük, mişar daşından balaca olsa, bostan yiyəsi bostanına atılmış daşlardan nə vaxt özünə ev tikə bilər?

MƏSƏLƏ 4

Bir iküzlünün 2, bir çoxüzlünün isə çox üzü var. İkisinin bir yerdə neçə üzü olar?

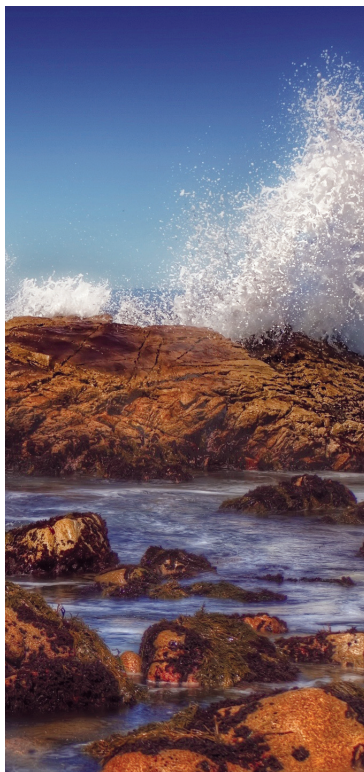
MƏSƏLƏ 5

Bir yaltaq rəisinə gündə 10, ikincisi 15, üçüncüsü 20 dəfə imkan tapıb, yaltaqlana bilir. Üçü bir yerdə işləsə və eyni vəzifə adamına yaltaqlıq etsə, rəis onlardan ən tez hansı birinin üzünə nə vaxt və nə boyda tüpürəcək?

MƏSƏLƏ 6

Səhvləri üzündən Əli aşından da, Vəli aşından da olan başına haranın külünü və nə qədər kül tökməlidir?

Rasif TAHİROV

BAŞ REDAKTOR
Rasif İman oğlu
TAHİROV

ÜNVANIMIZ:
Bakı şəhəri,
B. Ağayev küçəsi, 117
TELEFONLARIMIZ
Baş redaktor
(050) 670-33-76,
redaktor müavini
(050) 341-26-40

Qəzetin təsisçisi
"Azərbaycan
Xəzər Dəniz
Gəmiçiliyi" Qapalı
Səhmdar
Cəmiyyətidir